

Spis treści

Wstęp (<i>Władysław Leopold Jaworski</i>)	13
Część I. Przedsiębiorstwo bankowe na tle systemu bankowego	
System bankowy – podstawowe problemy (<i>Władysław Leopold Jaworski</i>)	17
1. System bankowy	17
2. Modele sektora finansowego	20
3. Konkurencja między bankami	23
Tradycje i ewolucja polskiej bankowości (<i>Zbigniew Krzyżkiewicz</i>)	25
1. Korzenie polskiej bankowości	25
2. Bankowość w Drugiej Rzeczypospolitej	28
3. Bankowość w PRL	33
4. Bankowość w Polsce w latach 1982–1988	42
System bankowy w Polsce (<i>Władysław Leopold Jaworski</i>)	51
1. Organizacja systemu bankowego	51
2. Banki komercyjne w Polsce	57
2.1. Dynamika kapitału akcyjnego	58
2.2. Restrukturyzacja kredytów	61
2.3. Sytuacja finansowa banków komercyjnych	66
3. Podstawowe problemy umacniania polskiego systemu bankowego	71
3.1. Dostosowanie do norm Unii Europejskiej	71
3.1.1. Status Narodowego Banku Polskiego	71
3.1.2. Rodzaje banków	75
3.1.3. Status nadzoru bankowego	76
3.1.4. Bankowy Fundusz Gwarancyjny	78
3.2. Kierunki wzmocnienia polskiego systemu bankowego	79
3.2.1. Prywatyzacja banków	79
3.2.2. Konsolidacja banków	81
3.3. Rola kapitału zagranicznego	83

Systemy gwarantowania depozytów – rozwiązania przyjęte w Polsce (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska)	89
1. Geneza systemów gwarantowania depozytów	89
1.1. Powstanie instytucji gwarantującej depozyty w Polsce	91
2. Charakter i zakres działalności instytucji gwarantujących depozyty	92
2.1. Rozwiązania polskie	95
3. Systemy analityczne instytucji gwarantujących depozyty	99
4. Przyszłość systemu gwarantowania depozytów	101
4.1. Problemy polskie	104

Część II. Czynniki zewnętrzne w działalności banku

Polityka pieniężna banku centralnego (Andrzej Kaźmierczak)	109
1. Istota celów polityki pieniężnej	109
2. Stopa procentowa jako cel pośredni polityki pieniężnej	110
3. Podaż pieniądza jako cel pośredni polityki pieniężnej	112
4. Nominalny produkt narodowy jako cel pośredni polityki pieniężnej	117
5. Inne cele polityki pieniężnej	119
6. Cele operacyjne polityki pieniężnej	121
7. Polityka stałej zasady a polityka dyskrecjonalna banku centralnego	122
7.1. Istota polityki stałej zasady i polityki dyskrecjonalnej	122
7.2. Celowość antycyklicznej polityki pieniężnej	123

Rynki finansowe w Polsce (Zbigniew Polański)	129
1. Struktura rynków finansowych	129
2. Rynki finansowe w Polsce w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych	135
2.1. Rynek depozytowy	138
2.2. Rynek kredytowy	140
2.3. Rynek pieniężny	142
2.4. Rynek kapitałowy	145
2.5. Rynek walutowy	149
2.6. Rynek instrumentów pochodnych	151
2.7. Inne rynki finansowe	152
2.7.1. Rynek wierzytelności pieniężnych	152
2.7.2. Rynek ubezpieczeniowy	152
2.7.3. Międzynarodowe rynki finansowe	153

Rynek pieniężny w działalności banków (Robert Kasprzak)	155
1. Znaczenie rynku pieniężnego dla banków komercyjnych oraz cele zawierania transakcji na rynku pieniężnym	155
2. Instrumenty rynku pieniężnego	158
3. Stopy procentowe na rynku pieniężnym	161

4. Czynniki kształtujące sytuację na rynku pieniężnym	165
5. Metody matematyczne używane w operacjach rynku pieniężnego	168
5.1. Odsetki od depozytów międzybankowych (przy stałej i zmiennej stopie procentowej)	168
5.2. Dyskonto i stopa dyskonta w transakcjach bonami skarbowymi, cena bonów skarbowych oraz innych instrumentów dyskontowych	169
5.3. Kalkulacja stopy <i>repo</i> , wartości papierów wartościowych będących przedmiotem zastawu oraz wartości odkupu tych papierów	170
5.4. Certyfikaty depozytowe	171

Część III. Zarządzanie przedsiębiorstwem bankowym i czynniki wewnętrzne w działalności banku

Podstawy zarządzania przedsiębiorstwem bankowym (*Bohdan Kosiński*) 175

1. Przedsiębiorstwo bankowe i jego cechy charakterystyczne	175
2. Zasoby kapitałowe jako czynnik warunkujący działanie banku	180
3. Zespół pracowniczy – czynnik decydujący o powodzeniu pracy banku	184
3.1. Wzrastające znaczenie czynnika ludzkiego	184
3.2. Kształtowanie zespołu pracowniczego – rekrutacja i szkolenie	186
3.3. Cechy pracownika bankowego i zespołu pracowniczego	189
4. Zarządzanie przedsiębiorstwem bankowym i fazy procesu zarządzania	192
5. Systemy zarządzania przedsiębiorstwem bankowym	194
6. Sterowanie bieżącą działalnością banku	198

Controlling jako metoda zarządzania bankiem komercyjnym

(<i>Agnieszka Nowak</i>)	203
1. Historia, definicja i funkcje controllingu	203
2. Controlling strategiczny, operacyjny, bieżący i globalny	205
3. Miejsce controllingu w strukturze organizacyjnej banku. Źródła informacji zarządczej	206
4. Instrumenty controllingu bankowego	210
4.1. Wykorzystanie wskaźników finansowych w controllingu	210
4.2. Planowanie finansowe	213
4.3. Rachunek marży procentowej	215
4.3.1. Bilans warstwowy	216
4.3.2. Metoda <i>poolu</i>	218
4.3.3. Metoda rynkowej stopy procentowej	219
5. Zakres funkcjonowania controllingu w banku komercyjnym	220
5.1. Zarządzanie ryzykiem bankowym przez controlling	220
5.2. Wykorzystanie narzędzi controllingowych w marketingu	223
6. Produkty controllingu i ich użytkownicy	225

Planowanie strategiczne (Zofia Zawadzka)	229
1. Pojęcie i etapy planowania strategicznego	229
2. Zakres planowania strategicznego	233
3. Metody stosowane w planowaniu strategicznym	236
3.1. Metoda SWOT	237
3.2. Metoda scenariuszy	238
3.3. Analiza <i>portfolio</i> (portfelowa)	239
3.4. Strategiczna krzywa działalności	241
4. Uwarunkowania i możliwości planowania strategicznego	243
Analiza sytuacji finansowej banku (Barbara Gruszka)	247
1. Uwagi wstępne	247
2. Syntetyczne sprawozdania finansowe banku	249
2.1. Bilans	250
2.1.1. Aktywa	250
2.1.2. Pasywa	253
2.2. Rachunek zysków i strat	255
2.3. Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych	261
2.4. Wstępna analiza sprawozdań finansowych	266
2.5. Analiza wskaźnikowa	269
2.5.1. Analiza rentowności	269
2.5.2. Analiza wskaźników operacyjnych	274
2.6. Analiza ryzyka	280
2.6.1. Ryzyko kapitałowe	281
2.6.2. Ryzyko kredytowe	283
2.6.3. Ryzyko płynności	285
2.6.4. Ryzyko zmian stopy procentowej	287
2.6.5. Ryzyko defraudacji	288
Marketing bankowy (Grażyna Rytelewska)	289
1. Pojęcie marketingu bankowego	289
2. Interdyscyplinarny charakter marketingu	290
3. Bankowe strategie marketingowe	292
4. Marketingowe zarządzanie bankiem	295
4.1. Przykłady zarządzania marketingowego w banku komercyjnym	295
5. Planowanie i kontrola marketingowa	296
6. Organizacja marketingu w banku (oddziale)	297

Część IV. Zarządzanie ryzykiem bankowym

Ryzyko bankowe – uwagi ogólne (Zofia Zawadzka)	303
1. Pojęcie ryzyka bankowego i jego rodzaje	303

2. Przyczyny wzrostu ryzyka w działalności bankowej	308
3. Zarządzanie ryzykiem bankowym	311
Ryzyko stopy procentowej (Zofia Zawadzka)	319
1. Pojęcie ryzyka stopy procentowej	319
2. Metoda luki	322
3. Metoda badania elastyczności stopy procentowej	328
4. Modele symulacyjne	330
5. Metoda analizy okresowej	331
6. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej	336
Ryzyko płynności finansowej (Barbara Gruszka)	339
1. Pojęcie płynności	339
2. Płynność a rentowność banku	339
3. Ryzyko płynności i jego przyczyny	340
4. Zarządzanie płynnością	341
4.1. Teoretyczne koncepcje regulowania płynności	341
4.2. Techniki zachowania płynności	343
4.2.1. Metoda puli zasobów finansowych	344
4.2.2. Metoda konwersji zasobów finansowych	344
4.2.3. Metoda aktywnego zarządzania pasywami	345
4.2.4. Metoda sekuryzacji należności kredytowych	346
5. Zarządzanie ryzykiem płynności	346
5.1. Identyfikacja i pomiar ryzyka płynności	346
5.1.1. Bilans płynności	347
5.1.2. Zestawienie przepływów pieniężnych	349
5.2. Instrumenty sterowania ryzykiem płynności	352
5.2.1. Zewnętrzne normy płynności	353
5.2.2. Limity wewnętrzne płynności	354
5.2.3. Operacje na rynku pieniężnym	355
5.2.4. Operatywne sterowanie płynnością	356
5.2.5. Awaryjne plany zachowania płynności	357
5.2.6. Kontrola płynności	358
5.3. Mierniki oceny płynności	359
Ryzyko kredytowe (Maciej S. Wiatr)	363
1. Pojęcie i klasyfikacja ryzyka kredytowego	363
2. Działania i mechanizmy służące redukcji ryzyka kredytowego	364
3. Ocena zdolności kredytowej – pojęcie, kryteria i zakres	366
4. Prezentacja wybranych systemów oceny zdolności kredytowej	370
4.1. System Price Waterhouse	371
4.2. System Bancario San Paolo di Torino	373

4.3. System Deutsche Bank A.G.	377
4.4. Typowe kryteria oceny stosowane przy podejmowaniu decyzji kredytowej – próba syntezy	380
4.5. System oceny zdolności kredytowej stosowany przez Powszechny Bank Kredytowy SA w Warszawie	381
4.5.1. Ocena formalnoprawna	381
4.5.2. Ocena merytoryczna	382
4.5.3. Ocena ogólna	391
4.5.4. System tworzenia rezerw celowych	393
Działania ograniczające ryzyko kredytowe (Maciej S. Wiatr)	395
1. Analiza przedsięwzięć inwestycyjnych	395
1.1. Inwestycje i biznesplan inwestycji	395
1.2. Metody oceny projektów inwestycyjnych	397
1.2.1. Proste metody oceny projektów inwestycyjnych	397
1.2.2. Dyskontowe metody oceny projektów inwestycyjnych	404
2. Ograniczanie koncentracji kredytowej banku	407
2.1. Limity branżowe/sektorowe	408
2.2. Limity wobec klienta	410
2.3. Limitowanie łącznego zaangażowania kredytowego oddziału banku	412
3. Monitoring kredytowy jako instrument redukowania ryzyka kredytowego	414
3.1. Istota i funkcje monitoringu kredytowego	414
3.2. Zakres i metody monitoringu kredytowego	416
3.3. Personalna zdolność kredytowa	416
3.4. Ekonomiczna zdolność kredytowa	416
3.5. Warunki kredytowania	417
3.6. Zabezpieczenia kredytowe	417
3.7. Tryb monitorowania	418
3.8. Organizacja monitoringu	419
3.9. Monitoring umów kredytowych	420
3.10. Monitoring portfela kredytowego	420
3.11. Bankowa wywiadownia gospodarcza	421
Zastosowanie metody analizy dyskryminacyjnej przy ocenie ryzyka kredytowego (Robert Jagiello)	423
1. Uwagi wstępne	423
2. Opis metody analizy dyskryminacyjnej	424
3. Model Altmana	427
4. Przykład zastosowania metody analizy dyskryminacyjnej	430
5. Podsumowanie	433

Niektóre aspekty stosowania prawnych form zabezpieczeń kredytów-bankowych (<i>Stefan Cieśla</i>)	435
Instytucjonalne formy ograniczania ryzyka bankowego (<i>Małgorzata Zaleska</i>)	447
1. Uwagi wstępne	447
2. Fundusze własne banku	448
3. Współczynnik wypłacalności	449
3.1. Współczynnik wypłacalności w krajach Unii Europejskiej	450
3.2. Współczynnik wypłacalności w polskim prawie bankowym	452
3.3. Różnice w sposobie obliczania współczynnika wypłacalności w Polsce i w Unii Europejskiej	457
3.4. Znaczenie współczynnika wypłacalności	458
4. Rezerwy celowe	460
4.1. Międzynarodowe normy w zakresie klasyfikacji należności i tworzenia rezerw	462
4.2. Polskie normy w zakresie klasyfikacji należności i tworzenia rezerw	463
4.3. Dyskusja wokół rezerw celowych w Polsce	469
5. Limity koncentracji	472
5.1. Limity koncentracji kredytów i innych wierzytelności w dyrektywie Unii Europejskiej	473
5.2. Limity koncentracji kredytów w polskim prawie bankowym	476
5.3. Podstawowe różnice w zakresie limitów koncentracji kredytów w Polsce i w Unii Europejskiej	478
5.4. Znaczenie limitów koncentracji kredytów	479
6. Wskaźnik płynności	479
6.1. Wskaźnik płynności w państwach zachodnich	480
6.2. Współczynnik płynności w Polsce	481
6.3. Ocena współczynnika płynności	483
7. Regulacje dotyczące obrotu papierami wartościowymi	483
7.1. Wysokość zaangażowania kapitałowego	484
7.2. Kontrola przepływów kapitałowych	485
8. Pozycje walutowe i ich limitowanie	488
Zysk i ryzyko w obrocie papierami wartościowymi (<i>Jerzy Nowakowski</i>)	493
1. Zysk i ryzyko podstawowych papierów wartościowych	493
2. Modelowanie portfela obligacji	495
3. Modelowanie portfela akcji	507
Pozabilansowe transakcje zabezpieczające (transakcje terminowe) i ich zastosowanie w zarządzaniu ryzykiem (<i>Piotr Zawadzki</i>)	519

1. Uwagi wstępne	519
2. <i>Forward</i>	521
2.1. <i>Forward</i> walutowy	521
2.1.1. Czynniki determinujące poziom terminowego kursu walutowego	521
2.1.2. <i>Forward</i> walutowy na rynku międzybankowym	524
2.1.3. Przykład operacji hedgingowej w warunkach rynku polskiego za pomocą tradycyjnego rynku terminowego	529
2.2. <i>Forward</i> stóp procentowych	530
2.2.1. Czynniki wpływające na poziom terminowych stóp procentowych	530
2.2.2. Operacje <i>forward</i> na rynku międzybankowym	533
2.2.3. <i>Forward Rate Agreement</i>	534
3. <i>Future</i>	535
3.1. Organizacja giełdowego, terminowego rynku <i>futures</i>	535
3.1.1. Zawieranie transakcji w systemie scentralizowanym	536
3.1.2. Standaryzacja kwot kontraktów	537
3.1.3. Standaryzacja terminów realizacji kontraktów	539
3.1.4. System rozliczeń za pomocą codziennego rozliczania rachunków zabezpieczających	540
3.1.5. Pośrednictwo izby rozliczeniowej jako partnera transakcji	540
3.1.6. Nierzeczywisty charakter transakcji	540
3.2. Przykład hedgingu ryzyka walutowego za pomocą rynku <i>futures</i>	541
4. Opcje	543
4.1. Podstawowe zasady operacji opcyjnych	543
4.2. Zyski i straty w operacjach opcyjnych	543
4.3. Wycena opcji	546
4.3.1. Podstawowe zasady wyceny	546
4.3.2. Opcje na akcje	546
4.3.3. Opcje na waluty	549
4.3.4. Opcje na stopę procentową	550
Literatura	551